

Wprowadzenie do monografii

Introduction to the monograph

dr Mariola Pytlak

Akademia Nauk Stosowanych im. Haliny Konopackiej w Pruszkowie

Streszczenie

Monografia prezentuje różne aspekty rozwoju miasta i gminy Grodzisk Mazowiecki w okresie ostatnich 30 lat. Jest wspólnym dziełem przedstawicieli różnych ośrodków naukowych: Akademii Nauk Stosowanych im. Haliny Konopackiej w Pruszkowie, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i Mazowieckiego Towarzystwa Naukowego oraz praktyków związanych z samorządem terytorialnym: trzech burmistrzów miast i gminy Grodziska Mazowiecki w latach 1990-2024.

Słowa kluczowe: Grodzisk Mazowiecki, monografia wieloautorska.

Summary

The monograph presents various aspects of the development of the town and commune of Grodzisk Mazowiecki over the last 30 years. It is a joint work of representatives of various scientific centers: the Halina Konopacka Academy of Applied Sciences in Pruszków, the Warsaw School of Economics, the Warsaw University of Life Sciences and the Mazovian Scientific Society, as well as practitioners associated with local government: three mayors of the cities and municipality of Grodzisk Mazowiecki in the years 1990-2024.

Keywords: Grodzisk Mazowiecki, multi-author monograph.

Pierwsza część monografii podkreśla aspekty społeczne rozwoju: znaczenie władz i mieszkańców, którzy budowali potencjał miasta i gminy. To właśnie ludzie stanowią fundament każdej społeczności i mają kluczowy wpływ na kształtowanie miejskiego krajobrazu. Władze lokalne, które kierują rozwojem miast, muszą nie tylko podejmować decyzje administracyjne, ale także angażować mieszkańców w procesy planowania i realizacji projektów. Mieszkańcy to serce miast – to ich potrzeby i oczekiwania powinny być uwzględniane w każdym działaniu władz. Dzięki aktywnemu udziałowi obywateli możliwe jest stworzenie przestrzeni przyjaznych do życia, pracy i wypoczynku. To oni są również pierwszymi użytkownikami miejskich udogodnień, dlatego ich głos jest nieoceniony.

Euzebiusz Sowa, jako pierwszy burmistrz po roku 1990, podjął się niezwykle ważnego zadania – dokonania przeglądu wydarzeń historycznych, które miały wpływ na rozwój miasta i gminy od czasu transformacji ustrojowej w Polsce. Rok 1990 to czas przełomowych zmian, kiedy to Polska otworzyła się na nowe możliwości po latach ograniczeń. Wprowadzenie demokracji przyczyniło się do wzrostu aktywności społecznej oraz gospodarczej mieszkańców. W tym kontekście Euzebiusz Sowa, jako lider lokalnej społeczności, zyskał ogromne znaczenie w kierowaniu rozwojem gminy. Jego działania oparte były na współpracy z mieszkańcami, co z pewnością przyczyniło się do wielu pozytywnych transformacji. Jednym z pierwszych kroków, które podjął Sowa, było dostosowanie infrastruktury do rosnących potrzeb mieszkańców. Nowe drogi, modernizacja istniejących obiektów oraz inwestycje w infrastrukturę komunalną to fundamenty, na których opierał się rozwój gminy. Dzięki tym działaniom zwiększyła się mobilność mieszkańców oraz poprawiła jakość życia w regionie.

W jaki sposób zmieniała się liczba mieszkańców i jakie determinanty wpływały na te zmiany? Te pytania zadał sobie prof. dr hab. Witold Rakowski, a odpowiadając na nie przedstawił zmiany demograficzne, podkreślając, jak różnorodne i złożone są procesy wpływające na liczbę ludności. W artykule zwrócił uwagę na takie zagadnienia jak migracje, płodność oraz starzejące się społeczeństwo. Jego podejście łączy dane statystyczne z analizą trendów społecznych, co czyni jego prace niezwykle wartościowymi dla wszystkich zainteresowanych tematyką demografii. Warto przyjrzeć się wnikliwej analizie, aby lepiej zrozumieć, w jaki sposób zmieniała się liczba mieszkańców w ostatnich latach i jakie może mieć to konsekwencje w przyszłości. Dzięki takim badaniom możemy również bardziej świadomie podejmować decyzje dotyczące polityki demograficznej i planowania urbanistycznego. W obliczu globalnych zmian, wiedza prof. Rakowskiego staje się niezwykle istotna dla przyszłości miasta i gminy.

Nie można również zapominać o aspekcie społecznym rozwoju miasta i gminy. Przemiany lat 90. sprzyjały powstawaniu różnych organizacji pozarządowych oraz inicjatyw lokalnych, które miały na celu integrację społeczności oraz promowanie aktywności obywatelskiej. Andrzej Okurowski w swoim artykule zwraca uwagę na niezwykle istotne zjawiska kulturowe i edukacyjne, które mają kluczowe znaczenie dla rozwoju lokalnych społeczności. Wskazuje, że wsparcie dla kultury lokalnej przyczyniło się do tego, iż miasto zyskało nową dynamikę. Wydarzenia kulturalne stały się nieodłączną częścią życia mieszkańców, co znacząco wpłynęło na ich zaangażowanie i poczucie wspólnoty.

Ośrodek kultury oraz biblioteka stały się centralnymi punktami, które promują różnorodne inicjatywy artystyczne i kulturalne, które nie tylko wzbogacają życie społeczne, ale także stają się platformą dla lokalnych artystów. Bogoria – zarówno radio lokalne, jak i miesięcznik samorządowy – odgrywa nieocenioną rolę w informowaniu społeczności o wydarzeniach na terenie gminy. Nie można również zapominać o świetlicach wiejskich, które stają się miejscami spotkań i twórczej aktywności. Tam organizowane są warsztaty artystyczne, zajęcia plastyczne czy muzyczne, które rozwijają talenty dzieci i młodzieży. Kolejni zarządzający gminą starali się wspierać różnorodne inicjatywy, dzięki czemu udało się stworzyć przestrzeń sprzyjającą integracji społecznej.

Druga część monografii poświęcona została kwestiom gospodarczym oraz czynnikom wpływającym na rozwój lokalnej gospodarki. Punkt wyjścia stanowi krótka analiza dokonana przez Grzegorza Benedykcińskiego – Burmistrza zarządzającego gminą Grodzisk Mazowiecki nieprzerwanie od roku 1994. W jego opinii wysoka dynamika aktywności inwestycyjnej gminy Grodzisk Mazowiecki kreuje stabilne fundamenty dla dalszego rozwoju, a współpraca między mieszkańcami a przedstawicielami samorządu dysponującymi odważną wizją przyszłości oraz przedsiębiorcami przynosi owoce w postaci wyższej jakości życia oraz silniejszej pozycji na rynku lokalnym.

Podstawą funkcjonowania każdej gminy jest budżet i gospodarka budżetowa. To właśnie na solidnych fundamentach budżetu opiera się rozwój lokalnych społeczności, a także ich zdolność do zaspokajania potrzeb mieszkańców. Właściwe zarządzanie finansami publicznymi ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia stabilności oraz wzrostu jakości życia w gminie. Zagadnienia te szczegółowo przeanalizował dr hab. Krzysztof Jarosiński, prof. SGH. W swoim artykule wykazał, że rozwój gminy nie jest możliwy bez przemyślanej strategii gospodarki budżetowej. Budżet powinien być planowany w taki sposób, aby uwzględniać zarówno bieżące wydatki, jak i inwestycje w przyszłość. Właściwe alokowanie środków, a także kontrola wydatków pozwala na uniknięcie niepotrzebnego zadłużenia. Zdaniem profesora, optymalizacja wydatków w gminnym budżecie jest kluczowym elementem, który pozwala na zwiększenie efektywności działania wszystkich instytucji publicznych. Dzięki skutecznemu zarządzaniu finansami lokalnymi możliwe staje się przeznaczenie większych środków na inwestycje infrastrukturalne, edukacyjne czy społeczne.

Warto również podkreślić, że gospodarka budżetowa to nie tylko liczby i dane statystyczne. To przede wszystkim odpowiedzialność wobec mieszkańców, którzy powierzają lokalnym władzom zarządzanie swoimi pieniędzmi. Kwestie te stały się przedmiotem rozważań podjętych przez dr Benedykta Opałkę. Zwraca on uwagę, że samorząd gminy Grodzisk Mazowiecki podjął szereg ambitnych projektów inwestycyjnych, które były ukierunkowane na zwiększenie dostępności do usług publicznych oraz rozwój infrastruktury społecznej oraz technicznej. Inwestycje w infrastrukturę mają nie tylko krótkofalowy efekt w postaci poprawy jakości życia mieszkańców, ale także długofalowe korzyści. Dzięki rozszerzeniu sieci usług publicznych oraz modernizacji obiektów infrastrukturalnych, gmina Grodzisk Mazowiecki kształtuje realne warunki do pozyskania nowych mieszkańców i przedsiębiorstw. Wysoki potencjał inwestycyjny, jaki gmina posiada, staje się magnesem przyciągającym zarówno rodziny, jak i inwestorów. Gmina w ciągu ostatnich lat udowodniła, że potrafi skutecznie mobilizować środki na realizację projektów, które są nie tylko potrzebne lokalnej społeczności, ale także atrakcyjne z punktu widzenia przyszłych inwestycji.

Szerzej na ten temat wypowiedziała się dr Anna Rutkowska-Gurak. W swoim artykule autorka starała się pokazać, że inwestycje prywatne oraz tworzenie nowych miejsc pracy stały się priorytetem władz gminy. Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i zachęcanie do innowacji to działania, które przyniosły wymierne korzyści zarówno dla mieszkańców, jak i dla rozwoju całej gminy. Nie zapomniała również o roli przedsiębiorców, którzy jako innowatorzy i twórcy miejsc pracy przyczyniają się do gospodarczego wzrostu gminy. Współpraca między lokalnymi władzami a sektorem biznesowym sprzyja powstawaniu nowych inicjatyw, które rozwijają infrastrukturę oraz poprawiają jakość życia mieszkańców. Wspólnie – władze, mieszkańcy i przedsiębiorcy – tworzą dynamiczne i zrównoważone społeczności, które mają potencjał do przekształcania miast w miejsca pełne energii, kreatywności i innowacji. Zdaniem autorki, Grodzisk Mazowiecki to znakomity przykład tego, jak mądra polityka samorządowa może przynieść wymierne efekty, wspierające rozwój lokalny. Realizowane projekty dowodzą, że gmina Grodzisk Mazowiecki nie boi się podejmować wyzwań i jest otwarta na innowacyjne rozwiązania.

Innowacyjne rozwiązania, rozwój zrównoważony i przyszłość miasta to zagadnienia kluczowe dla trzeciej części monografii. Rozważania na ten temat otwiera artykuł na temat rewitalizacji. Rozważania na temat rewitalizacji miast i gmin zyskują na znaczeniu, a artykuł dr Marioli Pytlak stanowi punkt wyjścia do zgłębiania tej istotnej kwestii.

Autorka podkreśla, że rewitalizacja to nie tylko proces odnowy fizycznej przestrzeni, ale także głęboka interwencja w życie społeczności miejskich. Wykorzystując dziedzictwo przeszłości, można stworzyć lepsze warunki życia dla obecnych i przyszłych pokoleń. Rewitalizacja zwraca uwagę na to dziedzictwo, dbając o jego zachowanie i adaptację do współczesnych potrzeb. Dzięki temu można nie tylko przywrócić urok dawnych budynków, ale również wprowadzić nowoczesne rozwiązania, które pozwolą na budowanie trwałego rozwoju w przyszłości. Proces ten wymaga zaangażowania zarówno władz lokalnych, jak i społeczności oraz inwestorów. To dialog między różnymi podmiotami sprawia, że rewitalizacja staje się kompleksowym przedsięwzięciem, które nie tylko ożywia miasto, ale także angażuje jego mieszkańców w aktywną współpracę na rzecz wspólnych celów. Taka kooperacja jest niezbędna do stworzenia przestrzeni sprzyjającej integracji społecznej oraz aktywności kulturalnej. Miasta pełne życia to te, w których dziedzictwo przeszłości harmonijnie łączy się z nowoczesnością.

Kolejne artykuły w tej części pozwalają na omówienie aktualnych problemów i wyzwań, przed którymi stoi miasto oraz ich wpływu na projekty rozwojowe i strategie. Katarzyna Klimaszewska zwróciła uwagę na kwestie rozwoju zrównoważonego, poszukując odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób można osiągnąć równowagę między postępem gospodarczym i demograficznym a ochroną środowiska? Rozwój zrównoważony to nie tylko modny termin, ale przede wszystkim konieczność w obliczu narastających problemów ekologicznych. Autorka podkreśla, że kluczowe jest zrozumienie, iż każda decyzja dotycząca rozwoju gospodarczego ma swoje konsekwencje – Grodzisk Mazowiecki dynamicznie się rozwija, a zasoby naturalne są eksploatowane coraz intensywniej. Klimaszewska zwraca uwagę na konieczność integracji różnych sektorów — od przemysłu po edukację — aby tworzyć strategie, które uwzględniają zarówno potrzeby ludzi, jak i ochronę środowiska. Warto również zauważyć, że rozwój zrównoważony to temat globalny, ale w jej opinii zmiany zaczynają się na poziomie lokalnym, gdzie społeczności mogą wdrażać innowacyjne rozwiązania sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi. Jej zdaniem rozwój zrównoważony jest kluczowym wyzwaniem przyszłości gminy.

Kwestie środowiskowe stanowią podstawę rozważań dr Agaty Pawłowskiej, przy czym podstawę jej rozważań stanowią cele polityki klimatycznej Unii Europejskiej i zielonej transformacji, realizowanej w ramach Zielonego Ładu. Autorka słusznie zaznacza, że bez uczestnictwa mieszkańców w procesach decyzyjnych oraz w realizacji projektów proekologicznych, osiągnięcie celów polityki klimatycznej UE będzie niemożliwe.

Współpraca ta musi opierać się na dialogu oraz wzajemnym zrozumieniu potrzeb społeczności. Mieszkańcy powinni stać się nie tylko odbiorcami zmian, ale także ich współtwórcami — ich pomysły i głosy mają fundamentalne znaczenie przy kształtowaniu innowacyjnych rozwiązań ekologicznych. Autorka podkreśla również, że w kontekście zielonej transformacji, samorząd gminy Grodziska Mazowiecki powinien aktywnie poszukiwać funduszy oraz programów, które umożliwią realizację projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii, racjonalnym gospodarowaniem odpadami czy ochroną lokalnych ekosystemów. Musi również podjąć konkretne działania w kierunku adaptacji i zrównoważonego rozwoju.

W nieco inny sposób do zagadnienia rozwoju gminy podeszli dr hab. Waldemar Izdebski oraz dr Jacek Skudlarski, którzy zajęli się kwestią polityki transportowej z naciskiem na „zielone aspekty logistyczne”. Ochrona środowiska i efektywna logistyka powiązane z zielonym transportem mogą przyciągnąć na teren gminy zarówno inwestorów, jak i nowych mieszkańców. Aby skutecznie rozwiązać te wyzwania, niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy samorządem oraz społeczeństwem, a fundamentem do realizacji ambitnych celów jest efektywne wykorzystanie dostępnych instrumentów wsparcia. Mieszkańcy powinni stać się liderami w promocji zielonego transportu i proekologicznych praktyk oraz odpowiedzialnego rozwoju transportu.

Według dr Artura Piątkowskiego, wdrożenie przez Grodzisk Mazowiecki koncepcji inteligentnego miasta, znanej szerzej jako smart city, może stać się jednym z kluczowych kierunków jego rozwoju. W miarę jak technologia staje się integralną częścią życia, również mniejsze miasta coraz częściej dostrzegają potencjał związany z tą nowatorską strategią. Inteligentne miasta obiecują poprawę jakości życia mieszkańców, efektywność zarządzania oraz zrównoważony rozwój. Lokalne władze nie mogą jednak bezrefleksyjnie implementować rozwiązań sprawdzonych w aglomeracjach, ignorując specyfikę i potrzeby swojego regionu. Tego rodzaju podejście może prowadzić do marnotrawstwa zasobów oraz niezadowolenia mieszkańców. Właściwe kierowanie i koordynacja działań są kluczowe, aby efektywnie wykorzystać możliwości, jakie niesie ze sobą smart city. Liderzy miast muszą być gotowi do dialogu z mieszkańcami oraz różnorodnymi interesariuszami, aby stworzyć spójną strategię i właściwie dostosować ją do lokalnych warunków.